

Vergaderjaar 2023–2024

29 697

Gebiedsgerichte economische perspectieven en Regionaal Economisch Beleid

Nr. 142

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 maart 2024

Op 25 oktober jl. voerde ik met uw Kamer het gesprek over het adviesrapport *Elke Regio Telt!* van drie adviesraden¹ en de kabinetsreactie daarop van 13 juli jl. (Kamerstuk 29 697, nr. 114).² Ik sprak met uw Kamer over de beleids- en investeringslogica van het Rijk en de benodigde extra inzet in specifieke regio's die te maken hebben met een complexe stapeling van sociaaleconomische opgaven, verschraving van voorzieningen en die op grotere afstand liggen van economische kerngebieden.

Tijdens het debat toonde uw Kamer zich eensgezind dat het verbeteren van de kwaliteit van wonen, werken en leven in die regio's hoognodig is en dat het Rijk aan heel Nederland recht moet doen. Expliciete aandacht voor het effect van beleid in verschillende regio's ontbrak echter. De huidige manier van werken heeft onbedoeld bijgedragen aan de te grote verschillen die zijn ontstaan tussen en binnen regio's.

Uw Kamer riep mij op om werk te maken van de adviezen van de raden en een voorstel voor een aanpak neer te leggen voor een volgend kabinet. Met deze brief informeer ik u over de manier waarop het kabinet hier uitvoering aan gaat geven. Ik licht in deze brief toe hoe langs drie lijnen gewerkt wordt aan bouwstenen voor een programmatische aanpak. Politieke keuzes en de doorvertaling naar budgettaire consequenties liggen daarmee voor bij het volgend kabinet. Hierbij zal ik ook uitvoering geven aan de moties die zijn ingediend tijdens het debat op 25 oktober. Rond de zomer informeer ik u met een brief over de bouwstenen van de beoogde aanpak die gezamenlijk met departementen en medeoverheden tot stand zal gekomen.

¹ De (advies)raden: Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (Rli), de Raad Volksgezondheid en Samenleving (RVS) en Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB).

² Kamerstukken II, 2023/24, 29 697, nr. 140.

Concreet betekent het dat het kabinet in navolging van de adviezen uit het rapport *Elke regio telt!* ter verkenning van mogelijke herijking van de huidige beleids- en investeringslogica een kritische blik gaat werpen op de domeinen zorg, onderwijs, huisvesting, bereikbaarheid, veiligheid en regionale economie, waardoor rijksbeleid ervoor zorgt dat niet iedere regio hetzelfde, maar iedere regio het zijne krijgt. Dit moet leiden tot beter beleid met aandacht voor regionale verschillen. Dat is in het belang van alle regio's in Nederland. Aanvullend hierop is in een aantal specifieke regio's aan de randen van het land meer en iets anders nodig dan nu in bestaande programma's wordt gerealiseerd om op duurzame wijze te werken aan vitale en leefbare regio's. Dat leidt tot een bouwstenen voor een langjarige aanpak met een specifiek aantal regio's. Daarmee dragen we meteen bij aan het duurzaam versterken van de samenwerking tussen Rijk en regio. De eerste stappen hiertoe zijn afgelopen periode gezet.

Positionering van de aanpak

In de kabinetsreactie van 13 juli jl. op het rapport *Elke regio Telt!* zegde het kabinet onderzoek toe naar hoe brede welvaart over Nederland verdeeld is en waar de brede welvaart sterk onder druk staat. Dit onderzoek – uitgevoerd door Het PON&Telos en als bijlage bij deze brief gevoegd – laat zien dat hoewel het in Nederland over het algemeen steeds beter gaat, dit niet voor iedereen overal het geval is. Stapeling van achterstanden is een fenomeen dat in héél Nederland kan worden aangetroffen, maar er is een aantal duidelijke ruimtelijke patronen zichtbaar.³

Zo is te zien dat hier het sterkst sprake van is aan de randen van steden en aan de randen van het land. Bij deze laatste spelen vaak ook nog aanvullende (belemmerende) factoren hen parten. Denk aan de grensligging van veel van deze regio's, gebrek aan agglomeratiekracht, bereikbaarheid van voorzieningen, een groter dan gemiddeld aantal kwetsbare inwoners, mismatch tussen onderwijs en arbeidsmarkt, huisvesting en geringe aanwezigheid van stuwende bedrijvigheid en/of kennisinstellingen parten.

De mate waarin regio's dit zelf te boven kunnen komen, hangt af van de mate waarin achterstanden gecompenseerd kunnen worden door de aanwezigheid van elementen in de leefomgeving die positief bijdragen aan de kwaliteit van werken, wonen en leven. En of er voldoende slagkracht in de regio is om te komen tot een effectieve, gedragen en gebiedsgerichte aanpak. Anders blijven kansen liggen en worden opgaven niet effectief opgelost. Dit is voornamelijk aan de orde in regio's aan de randen van het land.

Toewerken naar een nieuwe aanpak

In iedere regio knelt het op een andere manier. De optelsom van ruimtelijke en sociaaleconomische keuzes van de overheid moet bijdragen aan het stimuleren van brede welvaart. Welke onderliggende politieke keuzes nodig zijn voor het behouden of bevorderen van brede welvaart in elke regio, wordt beschreven in een recente studie van het PBL.⁴ Het kabinet wil recht doen aan alle regio's en de onderscheidende kracht van alle delen van Nederland aanspreken.⁵ De benodigde koerswijziging vraagt Rijksbreed en in samenwerking met medeoverheden om actie gericht op het ontwikkelen van passend en samenhangend beleid en werkwijzen die bijdragen aan een positieve ontwikkeling van alle regio's. En aanvullend

³ «Accentueer het verschil» (Het PON&Telos, 2024; als bijlage bij deze brief).

⁴ «Brede welvaart in elke regio» (PBL, 2024; als bijlage bij deze brief).

⁵ Kamerstukken II 2023/24, 29 435, nr. 264.

hierop een programmatische aanpak gericht op die regio's waar de opgaven de draagkracht van de individuele overheden overstijgt. Dat weerspiegelt in de hierna beschreven stappen om tot een herijking van de beleids- en investeringslogica en een programmatische aanpak te komen waarover ik met u tijdens het Commissiedebat op 25 oktober jl. van gedachten wisselde.

De beoogde aanpak moet er aan bijdragen dat de generieke beleids- en investeringslogica van het Rijk en de gebiedsgerichte aanpakken – aan de hand waarvan Rijk en regio's met elkaar samenwerken – goed op elkaar aansluiten. Dit betekent dat alle departementen rekening moeten houden met de manier waarop hun beleid doorwerkt in de verschillende regio's en dat gebiedsgerichte aanpakken aan moeten sluiten bij de behoefte van de regio's. Voor wat betreft de beleids- en investeringslogica komt in de aanpak de optelsom van rijksbeleid en het effect op de regio's terug en op welke manier rijksbeleid ruimte kan bieden voor regionaal maatwerk.

In veel regio's werken Rijk en medeoverheden via verschillende nationale programma's aan langjarige inzet op goed wonen, werken en leven in heel Nederland. Zo wordt aan de grootste ruimtelijke opgaven gewerkt in de NOVEX-gebieden (de gebiedsgerichte pijler van het programma NOVEX) en staan de gebieden met de grootste transitie opgave in het landelijk gebied centraal in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). De grote maatschappelijke opgaven waar Nederland voor staat bieden kansen, maar het benutten daarvan is niet in alle regio's en gebieden vanzelfsprekend. Zo werkt het kabinet al via het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV), met een looptijd van 20 jaar, in twintig stedelijke focusgebieden, verspreid over heel Nederland, met gebiedsallianties aan het verbeteren van de kwaliteit van wonen, werken en leven en het bieden van perspectief voor inwoners van deze gebieden. Op het gebied van woningbouw wordt tussen Rijk en medeoverheden samengewerkt in het kader van het Nationaal Programma Woningbouw, onder andere via de 35 regionale woondeals.

De hiervoor beschreven parallel in de stapeling van opgaven aan de randen van de stad en de randen van het land vraagt om een meer gerichte en samenhangende aanpak op die regio's aan de randen van het land waar sprake is van de eerder benoemde belemmeringen en te weinig passende aandacht hebben gekregen in het rijksbeleid. Dat is aanvullend op de al bestaande inzet op de kwaliteit van wonen, werken en leven in heel Nederland, zoals het kabinet dat doet met de Regio Deals. Meer positie voor deze regio's in het generieke beleid aangevuld met een langjarige programmatische aanpak op een specifiek aantal regio's zou de inzet op heel Nederland complementeren, omdat juist daar de opgaven boven de slagkracht van de individuele overheden en maatschappelijke partners uitstijgt. Gezien de overeenkomsten met de gebieden aan de randen van de stad kan geleerd worden van de aanpak van het NPLV, zonder deze rechtstreeks te kopiëren gegeven de andere regionale context aan de randen van het land, zoals de inrichting van de governance structuur en een ondersteunend spoor binnen het programma waarin kennis, ervaring en instrumentarium breder beschikbaar en inzetbaar wordt gemaakt voor alle regio's in Nederland.

Met het lopende programma Regio's aan de Grens zet het kabinet in op sterke regio's aan de grens via gebiedsgerichte aanpakken, passend rijksbeleid, het wegnemen van grensbelemmeringen, het verzilveren van kansen in samenwerking met onze buurlanden en het versterken van de interdepartementale en interbestuurlijke samenwerking. De inzet van dit programma wordt gewaardeerd maar doet niet voldoende recht aan de structurele stapeling van opgaven die de draagkracht van deze regio's

overstijgt. Dit vraagt om een langjarige en structurele programmatische aanpak die dit faciliteert en waarin de huidige inzet op deze regio's opgaat.

Contouren van de programmatische aanpak

Zoals ik in het debat op 25 oktober jl. met uw Kamer aangaf wil ik langs drie lijnen – die aansluiten bij de adviezen van de raden – komen tot een aanpak die eraan bijdraagt dat iedere regio in Nederland het zijne krijgt. De daaraan gekoppelde acties leveren hiervoor de input.

1. Herijken van de beleids- en investeringslogica;
2. Ontwikkelen van bouwstenen voor langjarige regionale toekomstagenda's;
3. Versterken en verstevigen van de relatie tussen Rijk en regio.

1. Herijken van de beleids- en investeringslogica

De kwaliteit van wonen, werken en leven moet het uitgangspunt zijn voor het handelen van de Rijksoverheid. In alle regio's in Nederland. Het Rijk heeft de afgelopen decennia te lang geïnvesteerd in gebieden die al sterk zijn, wat leidde tot onwenselijke verschillen tussen regio's en het gevoel dat de overheid er niet voor iedereen is. Het kabinet gaf in de reactie van 13 juli jl. al aan dat dit anders moet. Om de kracht van heel Nederland te benutten moet goed gekeken worden naar de manier waarop rijksbeleid inspeelt op het benutten van kansen voor regionale ontwikkeling. Want elke regio is uniek, heeft zijn eigen identiteit en kracht, en beleidskeuzes hebben voor elke regio andere gevolgen.

Op basis van onafhankelijk onderzoek⁶ en de voorbereidende gesprekken voor de regiodialogen (zie onder lijn 2) is in beeld gebracht welke thema's het meest relevant zijn voor de kwaliteit van wonen, werken en leven in deze specifieke regio's. Er is een aantal thema's die dan in het oog springen, kijkend naar de stapeling van sociaal, maatschappelijke en economische opgaven en de betekenis daarvan voor inwoners. Het gaat hier tenminste om de thema's *zorg, onderwijs* (en de aansluiting op de arbeidsmarkt), *huisvesting, veiligheid, de bereikbaarheid* van voorzieningen (waarbij in verschillende onderzoeken het belang van de sociale infrastructuur wordt benadrukt⁷) en *regionale economie* (aanwezigheid van bedrijven en kennisinstellingen). Dit zijn thema's die in alle regio's naar voren komen, al verschilt het zwaartepunt tussen de thema's per regio. In ieder regio knelt het weer anders.

Mede naar aanleiding van het rapport van de raden hebben de betrokken Ministers gewerkt aan het in kaart brengen van de eigen beleids- en investeringslogica. Op verschillende momenten hebben zij uw Kamer geïnformeerd over de stand van zaken (zie hieronder).

Wat zijn de vervolgstappen?

In de brieven wordt verslag gedaan van de eerste stappen die gezet zijn en, voortbouwend op de constatering dat het op verschillende beleids-terreinen anders moet, worden vervolgstappen benoemd gericht op de vraag hoe het dan anders kan:

- De Minister van IenW wil – in het kader van het Programma Mobiliteitsvisie – komen tot bereikbaarheidsdoelen.⁸ Aan de hand van drie gebiedscasussen wordt nu gekeken naar wat het werken met bereik-

⁶ «Accentueer het verschil» (Het PON&Telos, 2024; als bijlage bij deze brief).

⁷ «Elke regio knelt anders» (De Groot et al, 2023; Platform31).

⁸ Kamerstukken II 2023/24, 31 305, nr. 439.

baarheidsdoelen op regionaal niveau betekent voor de inhoudelijke keuzes en het proces om tot een goede belangenafweging te komen (waarbij o.a. de werkwijze van het MIRT ter sprake komt).

- De Minister van VWS werkt aan nieuwe normen voor de toegankelijkheid en kwaliteit van acute zorg en welke inhoudelijke richting hij daarbij voor zich ziet.⁹ En via het IZA¹⁰ stimuleren we passende zorg in de regio's door intensievere samenwerking op basis van regioplannen om de juiste zorg op de juiste plek te krijgen.¹¹
- De Minister van OCW heeft uw kamer eind 2023 geïnformeerd over de Toekomstverkenning voor mbo, hoger onderwijs en wetenschap en over opties met betrekking tot de bekostiging van het hoger onderwijs.¹² Het regionale perspectief is een belangrijk uitgangspunt geweest bij de gehele Toekomstverkenning, en in het kader van de bekostiging zijn onder ander modellen beschreven voor regio- en missiebekostiging. Ook voor het mbo wordt als vervolg op het IBO toekomstbestendig mbo¹³ nagedacht over een aanpassing van de mbo-bekostiging die op de lange termijn moet zorgen voor toegankelijk mbo in alle regio's. Ook stimuleert OCW cultuur overal in Nederland via de cultuurregio's, cultuurconvenanten en middels aandacht voor regionale spreiding in de basisinfrastructuur en bij de Rijkscultuurfondsen. Daarnaast zet OCW in op het versterken van lokale omroepen en wordt met de zorgplicht in de nieuwe bibliotheekwet nagestreefd dat iedere inwoner van Nederland binnen een redelijke afstand toegang heeft tot een volwaardige bibliotheek.
- Ook krijgt het gedachtengoed van *Elke regio telt!* een centrale plek in nationale visies op de toekomstige ontwikkeling van Nederland: medio 2023 heeft de Minister van EZK in een perspectief op de Nederlandse economie¹⁴ vier pijlers benoemd: innovatief, duurzaam, sterk en welvarend. De vierde pijler beoogt om de samenleving te laten meedoen en meeprofiten van de brede welvaart die wordt gecreëerd. En ook in de ruimtelijk economische verkenning waaraan door EZK thans wordt gewerkt, is expliciet aandacht voor het benutten van het regionaal economisch potentieel van alle regio's. Ook de Nota Ruimte waarvan ik recent de contourennotitie met uw Kamer deelde is gebaseerd op het uitgangspunt *Heel Nederland*. Centraal hierin staan richtingen en keuzes ten aanzien van de leefomgeving die zorgen voor het benutten van en recht doen aan heel Nederland.

In verschillende van deze trajecten (concreet die van VWS en IenW) wordt ook geïnvesteerd in het betrekken van inwoners bij de beleidsontwikkeling. Langs deze weg geeft het kabinet invulling aan de motie van het lid Krul¹⁵ (nationaal keukentafelgesprek) waarin wordt verzocht ervoor te zorgen dat er meer begrip, betrokkenheid en vertrouwen ontstaat tussen Rijksoverheid en inwoners en te zorgen voor meer betrokkenheid van inwoners bij besluitvorming op landelijk niveau.

Werken aan de samenhang in de beleids- en investeringslogica

De komende periode werken de betrokken departementen samen met medeoverheden – naast de regionale dialoogronde – aan een gedeeld beeld over de benodigde wijziging van de beleids- en investeringslogica

⁹ Kamerstukken II 2023/24, 29 247, nr. 395 en Kamerstukken II 2023/24, 29 247, nr. 433.

¹⁰ IZA: Integraal Zorg Akkoord.

¹¹ Kamerstukken II 2023/24, 31 765, nr. 812.

¹² Kamerstukken II, 2022/23, 31 288, nr. 1072; Kamerstukken II 2023/24, 31 288, nr. 1096; momenteel loopt er ook een Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) op het terrein van het Hoger Onderwijs.

¹³ Kamerstukken II, 2022/23, 31 524, nr. 590.

¹⁴ Kamerstukken II, 2022/23, 33 009, nr. 131.

¹⁵ Kamerstukken II, 2023/24, 29 697, nr. 119.

om meer samenhang aan te brengen tussen sectorale afwegingen. Hierin worden de inzichten uit de hierboven genoemde trajecten gebruikt en benutten we de ervaring die we in de samenwerking met medeoverheden hebben opgedaan in de verschillende gebiedsgerichte aanpakken (zoals NOVEX, NPLV, NPLG, regionale woondeals) en de regiodialogen met de in de volgende paragraaf genoemde regio's. Hierbij wil het Rijk samen optrekken met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal overleg (IPO) en diverse gemeentelijke netwerken omdat de inrichting van de beleids- en investeringslogica alle regio's raakt. Met deze aanpak geef ik invulling aan de motie van de leden Kamminga en Krul¹⁶ om nadrukkelijk te investeren in ruimte voor maatwerk.

Op basis van deze gesprekken en inzichten uit de verschillende trajecten die lopen wordt inzichtelijk of de mogelijke beleidsopties voldoende bijdragen aan de ontwikkeling die regio's nodig hebben of meer nodig geacht wordt. Dat kan betrekking hebben op sectoraal beleid of juist op de samenhang hiertussen, zoals het zorgen voor een meer integrale en ontschotter manier werken. Ook moet duidelijk worden welke mogelijkheden er zijn om op korte termijn verbetering te realiseren en in kaart brengen waar meer fundamentele keuzes nodig zijn die meer tijd vragen. Een concreet voorbeeld dat op korte termijn te realiseren is de uitbreiding van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (Wbmgp) voor regionale toepassing. Hierdoor ontstaat ruimte voor een integrale gebiedsaanpak.¹⁷ Dit vooruitlopend op mogelijke meer structurele werkwijzen.

Samen met de VNG en het IPO wordt ook gekeken of het huidige instrumentarium, waaronder het Beleidskompas, de Uitvoeringstoets voor Decentrale Overheden, en de grenseffectentoets voldoen aan de behoefte aan een «regiotoets». Deze toets is bedoeld om beleid te evalueren op regionale impact. Indien nodig, zal ik onderzoeken hoe we kunnen voldoen aan deze behoefte. Dit kan door het bestaande instrumentarium aan te passen of aan te vullen. Langs deze lijn geef ik uitvoering aan de motie van de leden Kamminga en Krul en de motie van het lid Van der Graaf.¹⁸

Daarnaast heb ik opdracht gegeven om een internationaal vergelijkend onderzoek uit te voeren (naar aanleiding van de motie van de leden Van der Graaf en Bushof¹⁹) over de manier waarop de beleidslogica in andere landen is vormgegeven rondom een basisvoorzieningsaanbod, gekoppeld aan een in het debat aangehaalde voorbeeld van een rechtvaardigheidsminimum zoals dat in Duitsland wordt gehanteerd.

2. Ontwikkelen van bouwstenen voor langjarige regionale toekomstagenda's

Naar aanleiding van het rapport van de raden zijn we gestart met de voorbereiding en vormgeving van regiodialogen. Middels de regiodialogen verkennen we met specifieke regio's toe naar bouwstenen voor langjarige regionale toekomstagenda's. Concreet leveren de regiodialogen een product met daarin de belangrijkste opgaves in het kader van de brede welvaart, gekleurd met verhalen van en cijfers over de regio, en aanknopingspunten voor het Rijk om hiermee aan de slag te gaan. Ook kijken we naar de allianties van partijen die nodig zijn om de beoogde doelen te bereiken. De opbrengsten uit de regiodialogen zijn een

¹⁶ Kamerstukken II 2023/24, 29 697, nr. 134.

¹⁷ Kamerstukken II 2023/24, 33 340, nr. 31.

¹⁸ Kamerstukken II 2023/24, 29 697, nrs. 135 en 121.

¹⁹ Kamerstukken II 2023/24, 29 697, nr. 137.

belangrijke bron voor de totstandkoming van een programmatische aanpak en de mogelijkheden voor de herijking van de beleids- en investeringslogica.

In welke regio's gaan we aan de slag?

De voorbereidingen van de regiodialogen in de vijf regio's die de raden noemden zijn gestart en zullen plaatsvinden in maart en april. Het onderzoek van Het PON&Telos geeft aan dat de opgaven die naar voren komen in het rapport «Elke regio telt!» zich niet beperken tot de vijf regio's, maar laat zien dat een aantal andere regio's hier in min of meer dezelfde mate mee te maken hebben. PON&Telos hebben in het onderzoek vooral gekeken naar de stapeling van achterstanden in combinatie met de ligging van de regio's aan de randen van het land. Naast de stapeling van achterstanden en de ligging kijken wij ook naar de score op brede welvaart in combinatie met factoren zoals grotere afstand tot economisch kerngebied, ontgroening, vergrijzing en dunbevolktheid van het gebied, bereikbaarheid en vershraling van het voorzieningen-aanbod en de mate waarin deze combinatie van factoren de draagkracht van de regio's overstijgt.

De nadere analyses in combinatie met bovenstaande factoren zijn aanleiding om aanvullend met nog vijf regio's aan de randen van het land (in totaal dus 10) de dialoog aan te gaan:

- Noord- en Oost-Groningen (waar de Veenkoloniën onderdeel van zijn)²⁰
- Zuid- en Oost-Drenthe (waar de Veenkoloniën onderdeel van zijn)
- Zuid-Limburg (Parkstad is hier onderdeel van)
- Midden-Limburg
- Noord-Limburg
- Zeeuws-Vlaanderen
- Kop van Noord-Holland
- De Achterhoek
- Zuidoost- en Noord-Fryslân
- Twente

Op basis van de opbrengsten van de regiodialogen wordt gekeken welke oplossingsrichtingen en aanpakken het meest passend zijn vanuit regionaal perspectief. Dit kan betekenen dat de opbrengsten kunnen dienen als bouwsteen voor een mogelijke langjarige toekomstagenda binnen de programmatische aanpak van Elke Regio Telt!, maar het kan ook betekenen dat gezamenlijk wordt geconcludeerd dat iets anders meer helpend is voor een regio. De inzichten hieruit worden ook benut om mogelijkheden voor het herijken van de beleids- en investeringslogica in kaart te brengen, zodat de doorwerking breder is dan de hiervoor genoemde regio's. Met deze actielijn geef ik ook uitvoering aan de motie van de leden Krul en Bushoff.²¹

Wat houden de regiodialogen in?

Een regiodialoog bestaat uit twee aaneengesloten dagen. Voorafgaand vindt een inventarisatie plaats over opgaven, kansen en lopende trajecten van een regio. Daarmee wordt vanuit inhoudelijke opgaven en het beoogde regionale toekomstperspectief naar dieperliggende patronen gewerkt, die in de afgelopen decennia ingesleten zijn. Het is belangrijk om

²⁰ Voor de regiodialoog in de Groningse regio's wordt zo veel als mogelijk aansluiting gezocht bij de uitvoering van Nij Begun om de samenhang zo goed mogelijk te borgen en verdere stapeling te voorkomen.

²¹ Kamerstukken II 2023/24, 29 697, nr. 116.

die te achterhalen want deze zijn bepalend voor hoe mensen denken en werken en daarmee hoe we interbestuurlijk en regionaal met elkaar samenwerken. De aanwezigen worden begeleid om op een dieper niveau na te denken over oplossingsrichtingen en andere relaties tussen rijk en regio die van invloed zijn op inhoudelijke opgaven.

Even belangrijk is om ook te kijken naar de allianties van partijen die kunnen helpen zijn om de beoogde doelen te bereiken en duurzaam te werken aan de ontwikkeling van deze regio's. Daarom worden alle relevante partijen zowel in de regio als vanuit het Rijk betrokken (departementen, gemeenten en de betreffende provincies, maatschappelijke partners, onderwijs- en kennisinstellingen, regionaal bedrijfsleven en inwoners). Er wordt nadrukkelijk voortgebouwd op al lopende trajecten in de regio en de inzichten en ervaringen vanuit lopende nationale programma's, omdat die mede richtinggevend kunnen zijn voor de toekomstige ontwikkeling.

Aanvullende acties

Het Rijk ontwikkelt een digitaal hulpmiddel om regio's te ondersteunen bij het in kaart brengen van het eigen voorzieningenniveau. Dit hulpmiddel ondersteunt het regionale gesprek over wat er nu en richting de toekomst nodig zou zijn om de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van de regio te behouden ofwel verder te verbeteren.

Om de komende periode betekenisvolle stappen te zetten richting een betere spreiding van rijksdiensten over het land, die aansluit bij de behoefte van regio's, wordt de coördinerende en adviserende rol van de Minister van BZK in het kabinet versterkt. Bij nieuwe beslissingen over de locatiekeuze van rijksdiensten zal het regiobelang een prominenter plek in de besluitvorming krijgen en vindt de afweging op rijksniveau plaats. Hierover zal ik uw Kamer in een aparte brief, die ik dit voorjaar naar de Kamer stuur, informeren.²²

3. Versterken en verstevigen van de relatie tussen Rijk en regio

Verschillende studies naar regionale ongelijkheid maken duidelijk dat er meer nodig is om regionale verschillen weg te werken dan enkel een andere verdeling van middelen.²³ Hierbij valt te denken aan versterking van de (regionale) capaciteit en het bestuurlijk vermogen om tot gedragen gebiedsgerichte toekomstagenda's te komen, inclusief de bijbehorende (decentrale) kennisinfrastructuur om deze agenda's te voorzien van relevante, regiospecifieke data en de impact ervan te monitoren. Ook deze elementen dragen bij aan verbetering van de onderlinge verhouding tussen Rijksopgaven en regionale agenda's, inclusief de samenwerking op rijksniveau gericht op de regio. Ook wil ik in overleg met VNG en IPO nadenken over manieren waarop gemeenten en provincies de signalen uit de regio kunnen laten landen in de beleidsontwikkeling met departementen. Daarnaast wordt meerwaarde gezien in het beter monitoren op ontwikkelingen tussen regio's.

Om als Rijk meer begrip te krijgen voor wat er speelt in de regio en een duidelijk aanspreekpunt voor de regio te realiseren wordt verkend of, naar voorbeeld van de aanpak van het NPLV, de regionale functie van EZK en het regionetwerk van VWS, het meerwaarde heeft om te gaan werken met rijksvertegenwoordigers voor de regio's die namens het Rijk deelnemen

²² Kamerstukken II 2023/24, 29 697, nr. 140, verslag commissiedebat over de kabinetsreactie op het adviesrapport «Elke regio telt!», toezegging nummer vier.

²³ «Elke regio knelt anders» (De Groot et al, 2023; Platform31).

aan regionale allianties. Omdat het hier om regionale vraagstukken gaat zie ik hier niet alleen een belangrijke rol voor de gemeenten maar ook nadrukkelijk betrokkenheid van de provincies. Binnen een regionetwerk kan actief worden ingezet op de benodigde, domein overstijgende, kennisdeling en verspreiding binnen en tussen regio's. Door het bundelen van de ervaringen uit de Regio Deals, het NPLV en het programma Regio's aan de Grens, vormt dit een waardevolle informatiebasis hoe in gelijkwaardig in partnerschap interbestuurlijk gewerkt kan worden en we zo ook de relatie tussen Rijk en regio versterken.

Het vervolg

Het kabinet komt met bovengenoemde acties, samen met alle betrokken partijen in en bij de regio's, met bouwstenen voor een programmatische aanpak. Hierin staan voorstellen voor herijking van de beleids- en investeringslogica zodat iedere regio het zijne krijgt, en voorstellen voor een langjarige programmatische aanpak voor specifieke regio's aan de randen van het land. Dit moet ervoor zorgen dat het Rijk recht gaat doen aan alle regio's, en specifiek die regio's aan de randen van het land, waar de inzet tot op heden niet voldoende is geweest om te komen tot duurzame ontwikkeling. Zodoende kunnen we de kracht van alle regio's benutten.

Met deze bouwstenen kan een volgend kabinet verder inhoud en richting aan de uitwerking geven. Rond de zomer informeer ik u over de resultaten die geboekt zijn.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
H.M. de Jonge